Број 109. У Новом Саду у недељу 13. маја 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, оа целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Наше прилике.

V.

Кад је године 1848. донешен на сабору изборни закон онда је Кошут болестан устао из постеље и говорио беседу, о којој у опште тврде, да му је то најбоља од свију његових беседа. Он је свом душом својом заступао тај закон. Речи слобода, равноправност кипеле су у тој беседи али све то беху само звучне речи.

Изборни закон од 1848. год. имао је у себи једну одредбу, један параграф који је у прашину оборио све оне лепе речи о једнакости и справедљивости. Параграф 5. тога закона, одређивао је: да ће се изборни срезови поделити не само према броју душа него и према просторији као и према државно-економским обзирима. А шта то значи, видимо већ из тог истог параграфа где је тачно побројено која ће места и који округи бирати посланика. Дебрецин на пример, бирао је на 30.000 душа три посланика, Мишколц на 16.000 два посланика, а Сомбор на 21.000 душа само једног посланика. Тако и Вршац и друга наша места бираху по једног посланика и ако беху већа од Мишколца.

Са жупанијама је било исто тако. Гемерска жупанија бира 6 посланика на 173.000 душа, саболчка са 218.000 душа 6 посланика. А крашо-серењска са 378.000 душа такође шест посланика, торонталска са 520.000 душа девет посланика. Види се, да су срезови изборни баш удешени тако, да народности не буду равноправно заступљене.

У погледу броја посланика који долазе из Тројединице на угарски сабор видимо то исто. Хрватска и Славонија добиле су право да од 377 посланика бирају само 40, а то није стајало у саразмери са бројем душа.

И кад су на тај начин немађарске народности биле оштећене, те кад је било удешено, да Мађари, који су били по броју душа у великој мањини, буду у сабору у великој већини, онда је лако било говорити: „Ево вам сад браћо равноправност у свему и ми не знамо шта би вам могло бити неправо“. Лако је било говорити о равноправности онда, кад је буздован био дат Мађарима у руке. Као што се види, још на самом почетку уставности ударен је темељ ономе што видесмо и доцније. Још онда је остављено на страну начело: „држава смо сви ми“, него је једно племе устало и казало: држава сам ја.

Кад се 1874. год. мењао изборни закон он је побрисао све параграфе закона од 1848. год. са изузетком два параграфа. Тако рећи само увод параграфа петога закона од 1848. год. остао је стари. Остало је дакле и на даље, да ће се изборни срезови делити не само према броју душа него и према територијалном као и према државно-економским обзирима. То је у истини значило, да ће се и на даље шпекулирати са изборним срезовима на штету немађарских народа. И према томе новом закону видимо, где на пример мађарски Вашархељ бира два посланика а има 14 000 душа, док наша места као Нови Сад, Кикинда, Панчево и т. д. која су скоро два пута као Вашархељ, бирају само по једног посланика. А шта да кажемо тек са срезовима? Ми имамо срезова где на преко 100.000 душа долази један посланик као што је на пример Белоцрквански изборни срез који броји близу 150.000 душа.

Осим овога да споменемо још 4. §. изборног закона од 1874. год. Удешено је да ¼ урбарне сесије буде основ бирачком праву. А тај §. наређује да у Бач-Бодрошкој, Тамишкој, Торонталској жупанији и у утеловљеним деловима војне границе рачунају се 10 јутара земље, свако јутро по 1600 □ фати у ¼ сесије, док се у Солношкој и другим жупанијама рачуна у ¼ урбарне сесије само 8 јутара, а свако јутро 1200□ фати. Као што се види по овом §. број наших бирача мора бити много мањи од броја бирача у другим жупанијама.

Међутим кад је освануло уставно доба па чак и после измене изборног закона од 1874. године, народности улазе у изборну борбу вољне и орне, јер се надају да ће им испасти за руком да у сабору нађу справедљивост и да ће им испасти за руком, да исправе неправедан начин заступства у државном сабору.

Но шта видимо? Видимо то, да се народности потпуно преваришe у свом рачуну. На почетку видимо народносни клуб, видимо приличан број народносних посланика. 1874. год. има још 5 Срба са народносним програмом у сабору, затим тај број стално опада, те долазимо до једног па онда до ни једног народносног посланика. Чак видимо и то, како се број немађарских посланика на угарском сабору стално умањује. Испрва гледамо где се према Србину, Румуну, Словаку са народносним програмом истиче Србин, Румун, Словак са владиним програмом, па кад се тако пробије лед, онда се и ти Срби, Румуни, Словаци са владиним програмом постепено истискују и на њихово место бирају се у народносним срезовима Мађари, владине странке.

Ово све није ишло правим путем. Испрва видимо грубо насиље, на изборима пада чак и крв, затим долазе сваковрсне смицалице и с тога на послетку изгледа да све то иде само од себе и да се на изборима показује права воља бирача. Трговац ако неће да гласа за владиног кандидата не може да добије ни трафику; интелигенција ако неће да ступи у службу владине идеје не може да буде чиновник, не може да добије никакво општинско или среско звање, чине му се свакојаке неприлике, а шта тек да говоримо о ратару. Ако не гласа где му натарош каже с њиме сваки у општини ради шта хоће и он не може никоме бити прав. Да можете да отворите народима срце па да завирите у њега, ви би видели да они нису гласали у последње време по срцу, него по невољи. И да су неправедним и ружним сретствима били нагоњени да раде против своје савести и свога убеђења.

Оно што хоћемо овде нарочито да истакнемо ово је: немађарски народи Угарске нису се поплашили на првом кораку. Они су се мушки борили против неправде, они су тражили да путем сабора поправе своје стање, да нађу признање и задовољење. Но на послетку су дошли до горког уверења, да тим путем не могу ништа постићи и да се стање све већма погоршава место да иде на боље. И тек онда, кад је већ дошло до крајне крајности дошао је пасивитет.

Нови Сад, 12. маја.

Говор министра Голуховског, што га је говорио у спољнем одбору угарске делегације обратио је на се особиту пажњу

ПОДЛИСТАК.

ПРВИ ПУТ ИЗА КУЛИСА.

ЦРТИЦА С ПУТА.

Завирити иза позоришних или државно-политичких кулиса — скоро је једно и исто; — јер кад се иза једних или других нађете, ишчезне вам илузија и расплине се, као мехурић од сапунице . . . и ви сасвим други појам добијете о »свету на даскама« и о »даскама у свету«! Тако, да и нехотице ускликнете са Бранком (Радичевићем) — не »лептирем«: »Ја дознадох, што до сад не знађах!«

Еле, још сам био дериште, кад сам се зацопао у богињу Талију. Да би својој љуба ви спрам ње дао одушке, носио сам корпе, у којима је била смештена глумачка гардероба — и давао сам своју капу »у залог« тадашњем гардероберу Димитрију, ради његове »цигурације«, а уједно у знак да после претставе нећу заборавити на корпе, те шмукнути кући... Ал' сам му једаред ипак »подвалио« — што рекли Србијанци — јер сам му дао у залог стару капу, коју сам с тавана скинуо био и која је била у пензији од онда, кад је последњи пут Младен њоме пук'о, те се распала к'о »кајмакамска странка« — у Србији.

Димитрије гардеробер се испрва био јако ражљутио, кад није нашао »главу од капе«, те је једаред и сам пук'о капом, али после се стишао и смерно је приложио гардероби, не споменувши ни име приложника. Због чега је, наравно и мени од стране управе позоришне, сасвим изостала јавна захвалност. И тек после много, много година, кад сам постао чланом срп. нар. позоришта, нашао сам се са својом старом познаницом, и то приликом, кад сам играо једну од главнијих улога — и з а к у л и с а!

Дакле, као што рекох, још од детињства сам »возљубио даске«, које и дан данји »љубим« и ако сам их »због нешто« напустио; — и тако вам је »моја љубав к' Талији«, као споредна ствар позната у овој причи а сад ћете чути и главну ствар, у коју можете веровати и не веровати:

Једног дана путујући за Вуковар, дознадох у железничком купеу, од једног даљчана, да се у њиховој средини налази једна »летећа богиња Талија«, која их је од дужег времена удостојила са својом одличном посетом. Као љубитељ таких ствари, готов као из пушке одмах се решим и кад је воз у Даљу стао — изашао сам и ја из воза са свим својим путним пртљагом, који сам са собом у купеу носио — узех кола и пун одушевљења викнем кочијашу: »Терај право у тејатор!«

Било је летње доба, 6 сати у вече, кад сам приспео у Даљ.

Форшпанција је добро терао мазећи коње своје бичаљетом и псујући чилашу, што је изгубила потковицу. Док га ја прекидох и скренух разговор на другу страну. Прешли смо на просвету и он ми се одмах представио као меценат уметнички, јер вели баш од њега и његових оваца су узели вуну за Југ Богданову браду, као и браду за »Јусуф пашу« — а и брашно за лепљење је он од куће донео — и то им све дао »фрај«. Али и они њега зато почитују и признају, те га пуштају »фрај« у тејатор — те се тако слажу да не може бити боље. т. ј. он и глумци. Двојица су код њега и »на квартиљу«. Били су тројица, али једног дана су се нешто посвађали и мало потукли, па се и он умешао да их разводи и измири, због чега су нехотице баш њему разбили нос, па је тако онај трећи морао отпасти, а њега је он баш најволио, за то, што он у вече највише »тера шалу« са свима и најлепше му доликује, кад што »дивани«. Јер кад он што каже сви се »смију« и оће од смеја да попуцају И причао ми је још много таких ствари, на пример како је »дириктор« тук'о дирикторку летвом, а она њега ударила шаком и изручила му на главу пун лавор воде, а у вече су опет заједно »изигравали« и »љубили се пред свима«, као да ништа није ни било. Даље ми је причао, како је Милош Обилић закл'о Мусу Кесецију, а »Сроски лола«

европске штампе. И као да чујемо, узвик: Ово је што друго! И јест то друго нешто но оно, што н. пр. лане слушасмо. Краљ је н. пр. лане поздравио угарску делегацију са речима: „Тројни Савез налази целине у ономе трајном сагласу, који негујемо са руском државом у питању блиског истока. И то стање пружа нам осведочење да ће монархија уживати и од сад благостање мира“. Гроф Голуховски је ове речи данас сасвим изврнуо, јер је нагласио, да споразум с руском државом баш не може да нам да оне сигурности, које су лане наглашаване и које је лане наглашавао и сам министар Голуховски. Из гледа, да у одношају с Русијом између лане и ове године има разлике. У опште су јако упала у очи и она места из говора министра Голуховског који се односе на тројни савез и Италију. Кад је и гроф Голуховски нашао за потребно да нагласи како Италија па и Аустро-Угарска неће жртвовати своје економске интересе „политичким интересима“ (тројном савезу) онда он назире нешто, штому још лане не беше тако јасно...

Да је промена између лане и ове године јасно је. Та промена се тиче наших одношаја према Русији и Италији. А те промене могу дабогме да повуку за собом све друге.

Утеривање саборских трошкова

у епархији темишварској.

Из темишварске епархије више пута је подизан глас у ствари утеривања саборских трошкова и верозаконскога прореза, али је све остало по старим, те се чини са народом оно, што се никако не би смело чинити. Годинама и годинама је све то прикупљано а годинама и годинама то нигда није разрачунато, шта више, видимо, да ту има и великих злоупотреба. Дакле место да су се те ствари рашчистиле као што треба и да се право стање навело, то су се те верозаконске пристојбе почеле немилостиво утеривати од нашег народа. У томе се тако поступа, да се баш намерно ствар заплеће и намерно праве тешкоће, те да народ мора платити оно што се тражи. Народу се пружа нож од две сеченице да се мора посећи па ма се кренуо на коју страну, а то не би смело бити.

Пре свега заједнички је учињен пропис т. ј. заједнички су узети верозаконски и саборски трошкови, те тако опћине не знају колико свега имају да плате, но онда је јасно, да се ту не може водити ни тачна евиденција. За тим није израчунато из године у годину: колико чега опћина дугује, него се просто исказује свота коју опћина дугује. Дакако, то се у врхунцу наше автономије није смело чинити, а кад је већ учињено, сад из којих побуда то не ћемо да испитујемо, то наше власти нису смеле преко таких прописа ћутке прећи, него су требале против тога реминистрирати и тражити тачан пропис. Ако је која опћина то од епархијске власти с правом тражила, то јој је одговорено, да је сама требала из године у годину водити евиденцију. Заиста красно становиште! Ама знају то опћине, али оне нису могле то чинити с тога, што уредно и на време те приносе нису добијале и што су исти увек били нетачни. Питамо ми: како су опћине могле водити евиденцију тамо, где су саборски трошкови и верозаконски принос плаћани а новац није одлазио тамо куда треба? Да су те власти, које тако резонују чиниле своју дужност, то би опћине своју дужност морале чинити, а ако је посао виших власти то, да само пребацују општинама, то нам нису таке власти ни нужне. Мислимо да се сада потпуно разумемо!

Колико у поступку тих виших власти има чистоте, то се најбоље види по томе, што су инкасацију саборских трошкова и верозаконскога приноса на основу такога прописа предале политичким властима. Истина, тврди се, да су те власти потрошиле ту инкасацију, али то су могле учинити само зато, што наше власти нису на време своје послове вршиле и што прикупљен новац није ишао тамо куд треба. Једном речи, што је било нереда, да се најблажије изразимо. У осталом, та баш те власти свуда цепидлаче кад треба народу натрунити и од народа какво право одузети. Међутим, кад треба влади стати око у око, онда су мање од макова зрна, па то су показале и приликом питања о инкасацији саборских трошкова и верозаконског приноса. Шта више, на сваки начин да су још ишле за тим, да то политичне власти узму у своје руке, те да се никакве квите не узимају у обзир.

Доста то, да сад ту инкасацију имају те власти у својим рукама и немилице стежу наш народ на исплату целокупне своте. У томе погледу је издат најстрожији налог свима подручним органима, која је ове године још пооштрена. Те власти строго раде по добивеном списку тих дугова и дужника, а ти су спискови направљени укупно: саборски трошкови и верозаконски принос, да се опћине о правом стању не могу разабрати. Осим тога квите се никако не узимају у обзир, ма да је на основу њих редовно плаћено. Па онда, имали још где год на свету власт, која тражи да се уједанпут плати онај дуг, који је прављен за пуних тридесет година?! Не пита се ту чијом је то кривицом учињено, него се то несме чинити већ с обзиром на опће правне појмове, а тек што да кажемо о обзирима, које би наше власти требале да имају на спрам свога народа, који је и онако силно оптерећен!

Власти сад на основу поновљене наредбе још већма стежу наш народ и траже облигацију или новце, али, наравно у своти, која се налази у пропису а без обзира на квите, које поједине опћине поседују. Шта више, вели се, да сабора никако неће бити, док се питање саборских трошкова и верозаконскога приноса коначно не реши т. ј. док га опћине или не плате или не издаду обвезнице. Наравно, тада би се рекло сабору: то је питање сређено и све су опћине дуг признале тако би ту онда имао још што да тражи?

Но и ако се ти разрези тако окрутно утерују, то још наше власти нису доспеле да потраже рачуна: колико је тога новца утекло, а оне друге власти нису доспеле, да рачуне положе. Главно је да су пљенидбени трошкови утицали и утичу а остало је споредна ствар. Сад ко ће се преварити у рачуну то ће се видети за кратко време, па ће добити са овога места сваки своје.

За сада оволико! Ђ.

Политички преглед.

Пољаци против тројног савеза. Клуб Пољака посланика у аустријском сабору саветовао се о томе, какво становиште да заузме у делегацијама према тројном савезу. Знатан део чланова устао је против овог савеза а нарочито против Пруске. Романовић рече да ако се тројни савез не може разбити, Пољаци треба да остану према њему хладни, а од министра спољних послова, Голуховскога, да траже, да најенергичније устане против прогањања Пољака и Словена у Пруској и против насилног германизирања ових. Др. Добрњински је такођер жестоко напао Пруску и рекао: „Дође ли још једном време, да треба 100.000 војника Пољака из Немачке и Аустрије да се крваве и боре за тројни савез, неће више бити довољно да им војне капеле свирају њихове народносне песме, као у години 1870. Кад деца Пољака више не смеју да уче и читају „Оче наш“ на свом матерњем језику, онда народ пољски не може бити за тројни савез. Др. Даниелак предложио је да се Пољаци посланици споразумеју у том питању са ческим посланицима. Гроф Водцицки предложио је, да пољски делегати поведу у делегацијама реч о прогонству Пољака и Словена. Председник клуба, Јаворски, није дао да дође до гласања, јер су се чланови клуба искупили само за то, да би пољски делегати могли видети, којим путем да греде у делегацијама.

Оптужени бугарски министри. Финансијски одбор бугарског сабора поднео је сабору две оптужбе. Једну против пређашњег министарства Иванчова због повреде устава и оштећења државног интереса. Једна немачка фирма је наиме лиферовала Бугарској старе, употребљене железничке вагоне место нових, а за то је знало министарство Иванчово. Другу оптужбу је поднео финансијски одбор против бивших министара Радославова и Тенева због злоупотреба при подизању стоваришних зграда и при прибирању натуралног десетка.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглески су извештаји и опет занемили те не јављају ни једном речи о догађајима на бојном пољу.

Рат између Кине и удружених сила. Из Пекинга јављају, да заступници страних сила још никако не могу да се сложе, те је саветовање одгођено. Већина је за то, да се смањи свота одштете. Не могу да се сложе ни у том питању, на који начин да плати Кина одштету. — Гроф Валдерсе ће почетком јуна у

истук'о Пелу шустерку, а и Краљевић Марко се посвађ'о с царом Лазаром, па је после Грга бирташ »спрего у диван« с неком »штрупметлом« Каролином и цврккао некој жутој тици у кавезу — и сви су се смејали, али на послетку, кад је »Живко« Циганин плакао, што среће нема... плакали су сви с њиме у друштву заједно и псовали гласно Ђурђа Бранковића, што је дао да му Турци децу ослепе. — Срећа је, што се »шаран« нашао, и ухватили се сви у коло па је све лепо и на миру прошло... Чак и онај што је био полудио и тај је »добио натраг« памет и онај што су га убили, оживио је... И све, све не може лепше бити а — само за два пенгеша се може видити. Он не плаћа ништа, узајми гаће за Југ Богдана, или чизме за »Сеоског лолу« или чак блузу из војске, за обрштара, па је »фрај«, што рекли, као шаров на ћуприји!

Док је он то све причао, стигли смо били већ и у гостионицу где је Талија своје прибежиште нашла.

У дворишту је била подигнута позорница, на бурадима од пива наслаганих дасака које је позајмио »Штева Ларма« са свога тавана.

Напред је била спуштена завеса са лиром у среди, која је доста личила на слово щ (»шча«) или гвоздене виле, а одмах испод ње су биле гусле — налик на варјачу.

Уђосмо у гостионицу из двориштa. У гостионици су баш држали пробу, коју сам ја прекинуо. Ту сам нашао у друштву и једног свог друга, који се звао Гавра. Пошто сам се представио и поздравио са својим старим другом, проба је настављена. Директор је био дебео човек, а засукао рукаве као касапин и секао патлиџан, зелену паприку, црни лук и све је то помешао, додавши зејтина и сирћета, да направи грчку салату или што рекли »тараторе«. Једна »старија госпођица« је држала туђе дете на руци — које је дрекало, а љубавник је са хармоника цилиндаром на глави цврккао детету да ћути. Грбави суфлер, ког зову »Ћата« (тако се представио), запушио је уши, чита и кад и кад боба чварке пред собом, који представљају вечеру. Један од — »старијих колега« у ћошку изуо ципеле, свук'о капут па љушти из фиљока ракију. Двојица се играју — ајнца на бирташеве шибице а један млађи вади на хектографу плакате, и између паузе, реже сланину, умочи је у паприку, загризе у комашину леба; — те тако расподељени по разним позицијама, с још разноврснијим занимањем — говоре сви улоге своје, све донде док им — ћата суфлер не викне — Стој, да и ја дахнем душом — те повуче из чоканчића — »џојкице« и онда наставља са — »можеиће« (то му је узречица у фарблу) или са — ајд сад! (што рекне, кад год у ајнцу да нову банку). Јер ја ово отуда знам, што сам га после из ближе упознао, кад сам и сам глумовао и ћати обећавао по три ракије платити, само да ми добро суфлира.

Можда би се проба још и даље наставила, да директор није случајно свршио салату, те рекао — доста децо, време је већ и за представу за тим узео грдну чинију под пазухо и повукао се у своју собу.

(Свршиће се.)

Јапан ту ће пробавити 15 дана, а одатле ће преко Шангаја морем у немачку источну Африку.

Добро се свршило!

Ово дана упутио се г. Каменко из Панчева на пут. Иде од путника до путника, па се распитује. — Познајете ли га? — Јесте ли га видели? Знате ли где је?

Кад је стигао у Инђију, поче поново да пита: — Јел био ту? Где је?

Неко, ко се добро разуме у панчевачкој политици каже му: — Кога? Ви сигурно тражите др. Илију.

— Какав др. Илија!? На част вам га с белим луком. Ја тражим Ангера. Познајете ли га?! Имам важна посла с њим!

— Ако смем питати јел то у политичкој ствари?

— Па јесте!

— Аха знам! Хоћете да га бирате за посланика за црквени сабор.

— За каквог посланика? Имамо ми нашег Илију.

— А ја сам, имена ми, мислио да хоћете сад Ангера да истакнете за посланика. Зашто да не! Кад сте му могли продати освећене одежде, могли сте га кандидовати и за посланика.

Г. Каменко оде даље и кад се влак кренуо за Босански Брод иђаше из купеја у купе и распитиваше за Ангера...

У Броду на Сави чује од неког да тим влаком путује пуно Босанаца. Баш добро, помисли: сад ћу их питати. Они морају знати: где се задржава тај Ангер у Босни?

Уђе у железничка кола, где су Босанци. Влак је јурио преко Савске ћуприје, ал се на другој страни заустави. Била је још ноћ. Зашто стаје ту влак, кад му то није обичај?

Изађоше послужитељи железнички и полиција са фењерима, а кондуктер им показа на троја кола и рече: — Ено, оно су босанске хаџије који се враћају са хаџилука из Меке.

И лепо приморaше путнике из тих кола да изађу све двоје по двоје, те их упутише у неку шупу. Тамо ће их дезинфиковати, да не би унели кугу у Босну.

Бадава неки протестирају, нема им помоћи. Лепо их дезинфиковаше, па тек сутра ујутру пустише даље. На срећу или несрећу у једним од тих кола беше и г. Каменко.

Г. Каменко, чујемо нашао је и Ангера и откупио одежде. И сад је код нас у Панчеву велика радост. И због одежда а и због тога што је г. Каменко дезнификован и немамо се бојати да ће нас окужити... А ако је то, онда ћемо радо сносити путни трошак.

Панчевац.

Вести из места и са стране.

Са Милетићевог концерта Читамо у београдским листовима: Наша великошколска омладина приредила је јуче по подне у сали велике школе концерат у корист подизања споменика нашем народном великану пок. дру Светозару Милетићу. Велики програм овог концерта изведен је с малим изузетком сјајно. Говор г. Љубе Јовановића о заслугама великог покојника био је ванредно леп те и ако је био мало подужи, трајао је скоро цео сат, ипак је са највећом пажњом од присутних саслушан. На крају говора говорник је поздрављен а пок. Милетићу одана је пошта громогласним: „Слава му! Слава!“ „Обилић“ је отпевао: „Милетићеву химну“, „Ој облаци“ и „Где је српска војводина“. Госп. Богобој Руцовић, чан нашег народног позоришта, одекламовао је врло лепо нарочито за ову прилику спремљену песму од J. Маговчевића, правника „Светозару Милетићу“. Сви учесници били су бурно поздрављани и изазивани од многобројних слушалаца. Концерат је похођен одлично, јер је било толико света да се није могло места добити, а то је доказ да наш народ уме да се одужује својим великанима. Великошколска омладина заслужује сваку похвалу што је на себе узела иницијативу за приређивање овог концерта, који им је осветлао образ. Приход је такођер врло леп.

Положили адвокатске испите. Др. Миливој Бабић из Белегиша и др. Мита Стојковић из Јаска положили су у Загребу адвокатске испите. Др. Мита Маркуш из Новог Сада положио је докторат у Будимпешти. Сретно!

Гости из краљевине Србије. Пишу нам из Митровице: На други дан Духова 21. маја (3. јуна) т. г. Београдско учитељско певачко друштво направиће излет у Сремску Митровицу, где ће учествовати на концерту, који приређује митровачка српска црквено-певачка дружина. Том излету, како чујемо, придружиће се леп број и осталог грађанства из Београда, својој браћи војвођанима у походе ради узајамног ближег братског познанства. Пошто се браћа из краљевине имају сматрати као гости целокупног српског грађанства, то и сви елементи грађанства, уједињени, треба да изађу својој браћи на сусрет, да би дочек добио тип оног правог српског гостопримства. А познавајући гостопримство Митровчана, надамо се, јер смо уверени, да ће ова лепа замисао бити окићена најлепшим успоменама на тај први излет браће из Београда у Митровицу.

Кујна Саве Ивановића. Горњи листови имају зар из Београда овакову вест: Недавно помиловани вођа сељачки Ранко Тајсић, код којег се већ од неког времена опажали знаци душевне поремећености, полудио је, како јављају са Цетиња, кад му је званично аопштено помиловање. И сада се налази на путу у Србију са разним убилачким оружјем. Влада је српска о томе извештена из Фијуме. Ко год прочита ову вест а зна да је Сава Ивановић у Фијуми, тај ће бити на чисто из чије је кујне та вест. Ранко Тајсић је потпуно здрав био до сада и као такав враћа се натраг у свој завичај. У Србији ће се без сумње бити па чисто од кога им долази та „брижљива“ опомена из Фијуме.

Преметачина код генерала Атанацковића. Како из Београда јављају власт је преметла кућу генерала Атанацковића бившег војног министра. Жена генералова одведена је ноћу у полицију и преслушање њено је дуго трајало. Преметачина ова и тиче се само држања жене Атанацковићеве. Она је наиме као многе пријатељице њене непријатељски расположена према краљици Драги. Поводом најновијег догађаја у двору, говорила је врло много а тврди се, да је знањем и учешћем њеним требала да угледа света чак и једна брошура против краљице Драге. Отуда је и преметачина а отуда и њено преслушање.

Осуђен уредник „Трибуне“. Ово дана била је пред сибињским поротним судом парница у штампарској кривици против Андрије Балтеша уредника „Трибуне“. Државни тужилац оптужио је Балтеша због два чланка, у којима има дражења против мађарске народности. Бранилац оптуженога др. Касије Маниу износи праве писце тих чланака и тражи да се ови узму на одговорност. Државни тужилац вели, да је сада ова ствар закашњена, јер је оптужени пропустио законом прописано време, у коме је имао пријавити писце, те ове суд више не може због тих чланака позвати на одговорност. Суд је у том смислу и решио. Бранитељ је против овог решења уложио ништовну жалбу. У току расправе оптужени је рекао, да је прочитао речене чланке, и да их је уврстио у лист, јер у њима није видео ничег кажњивог. Државни тужилац у својој оптужби износи, како нигде у свету нема, да једна страна (!?) народност толико слободе и права ужива (!?) као румунска народност у Угарској. У Румунији је сваки странац дужан да своју децу да научити да румунски говоре. Тражи с тога да се оптужени строго казни. Бранитељ оптуженога је држао врло леп и стваран говор, доказујући да у оптуженим чланцима нема дражења нити ичег кажњивог. Порота је са 7 гласова против 5 изрекла да је оптужени крив за оба чланка, и суд га је по том осудио на годину и 3 месеца затвора, на 1000 круна глобе и 100 круна трошкова. Оптужени је пре пресуде тражио да се у случају затвора може у овоме сам издржавати, а после пресуде уложио је ништавну жалбу.

Уједињење хрватских опозиционих странака. Хрватске опозиционе странке и опет раде на томе да се удруже. Бар раде на томе некоји угледнији људи тих странака. И јавно се већ оне позивају да се у интересу своје домовине и народности удруже под једном странком, која би се звала: „странка права“. Програм би јој били: начела и учења Анте Старчевића, и радили би наравно на остварењу велике Хрватске. Вели се, да је један од најглавнијих покретача тог стапања хрватских опозиционих странака владика Штросмајер. Незна се још докле се доспело у преговорима стапања.

Код Кригера. Стари председник транзвалске републике налази се сада у Хилверзуму, варошици међу Амстердамом и Утрехтом. Ту чека старац решење судбине очајног ратовања, што га воде његови саотачественици. Ту похађају старца многи и многи људи разне народности, те му изјављују своје симпатије. Ових дана је пак Кригер примио дописника једног мађарског листа. Секретар Кригеров не хтеде с почетка пустити дописника Кригеру, а кад је доцније дописник ипак пуштен унутра, нашао је код Кригера велико друштво искупљено са свију страна света. Кригер се захвалио на израженим симпатијама, али је затим питао да ли су те симпатије и истините? После тога се Кригер тужио, како су Бури сами себи остављени и како нико не ће ништа за њих да учини Но за тим рече Кригер, како положај Бура у Транзвалу није ни близу тако очајан, као што то трубе Енглези. — Кригер, вели дописник, изгледа веома стар. Сад му је 76 година, а чини се, да је од 90 година. Лице му је покривено силним дубоким борама. Око очију му се виде колутови, знак, да очи лечи лаписом. Лева рука му је укочена, нема на њој палца, а рука му је пуна бора од рана. Његова околина га веома поштује. Али сви, па и сам Кригер веома хладно суде о положају и сад се већ више не чуде, што ни Холандези, нити икоја друга народност у Европи, неће да интервенишу у корист Бура.

Српско црквено певачко друштво „Зора“ у Сенти приређује уз суделовање певачког збора српских народних учитеља из митрополије карловачке концерат с игранком у Сенти, први дан Духова (20. маја, 2. јуна) 1901. Чист приход намењен је Српском Учитељском Конвикту у Новом Саду.

Бачен у Босфор. „Трибуна“ доноси вест, да је у Цариграду ухапшен један талијански грађанин, на којег се сумња, да је повереник Младотурака. Ухапшеног Талијана су донели у Јилдиз-Киоск, где га је сам султан испитивао, но узалуд. По наредби султановој бачен је осумњичени Талијан за тим у тавницу, где га је такође по заповести султановој убио управник Галате Хамди бај. После тога је лешина бачена у море. „Трибуна“ доноси ову вест на угледном месту и позива владу, да енергично поступи у овој ствари. Говори се, да ће се о овој ствари повести реч и у талијанском државном сабору.

Загушило се дете у лонцу. Читамо у листовима: Пре некоји дан после подне око 3 и по сата загушило се у лонцу 16 месечно дете Стефана и Марије Мишћин, који станују на Лашћинској цести бр. 99 у Загребу. Родитељи су радници па одилазе јутром на посао, а у подне се враћају, а исто тако и после подне. Прекјуче су после ручка отишли опет на радњу, а 16-месечног свог синчића Стефана поверили су као обично пажњи старијег свог сина 13-годишњег Ђуре. Овај је прекјуче оставио дете у стану, а сам пошао у дрварницу, где је правио кола за играње. Док је он тамо био, допузао је мали Стеван из собе до ходника и намери се на лонац, у којем је било по прилици 3 литре лужине за прање рубља. Дете је стало чепркати по лужини и при том се суновратило главицом у лонац и угушило се. Кад је око 4 сата онуда пролазио власник куће Симо Плећко, дигао га је из лонца, али је дете већ било мртво. Дошла је здравствено-полицијска комисија и констатовала је смрт и отпремила мртво дете у мртвачку кућу болнице милосрдне браће.

Побунило се 50.000 радника. Из Њујорка јављају, да се у Северо-Американским Уједињеним Државама, Канади и Мексици побунило до 50.000 машинских радника. Радници захтевају, да се број часова радних смањи на девет, а наплата да остане као и пре.

Време. Очекивати је топло и суво време, само местимице кише.

Вода. Дунав, Тиса, Сава и Драва све редом опадају.

Кратке вести. У Уједињеним Американским Државама има 88.924 сасвим слепих људи. — Енглеска влада има 25.000 камила. — Прва лађа по Рајни ишла је од Келна до Ротердама 1817. год. — Први папирни новац постао је у Америци 1723. г. у Филаделфији. — Венецујела је већа него цела Европа, изузевши Русију. — У Португалији не зна читати ни писати 67 постотака од целокупног становништва. — У Уједињеним Државама Американским добија мировину близу милијун људи, који су учествовали у грађанском рату. — Пре но што су људи пронашли шећер, сладили су се медом.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 12. маја.

Беч. Финансијски одбор аустријске делегације примио је прорачун министарства спољних послова. Голуховски је изјавио да вредност споразума нашег с Русијом лежи у томе, што су престали покушаји малих балканских држава да изигравају Русију и Аустрију једну против друге. — Наши одношаји са Србијом су најпријатељскији и то ће тако остати до год не буде разлога непријатељству. — Ми смо са Италијом сложни у томе да у Албанији треба да остане status quo (као што је и до сад било).

Мадрид. У Мутрилу и Гранади био је јак земљотрес. Завладао је био велики страх. Многи зидови од кућа су порушени.

Рим. У Кунеу и околини био је јак земљотрес.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
у Новом Саду.

ЗА НАСТУПАЈУЋЕ

ШКОЛСКЕ ИСПИТЕ

упозоравамо свакога, који је вољан за испите школске младежи поклон учинити. да се код нас

НАЈВЕЋИ ИЗБОР

НАГРАДНИХ КЊИГА ДОБИЈА

а уз то

■ ценом врло јефтином ■

јер дајемо сваком поручиоцу

50% ПРИДЕ У КЊИГАМА.

Наш опширан ценовник шаљемо свакоме по жељи о нашем трошку (бесплатно).

Нови Сад, 1901.

С поштовањем

278 1—4 БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска православна црквена општина у Брестовцу (Торонталска жупанија) намерна је, да оправи црквени звоник и сву цркву с' поља да поправи. Сав рад прорачуњен је на 3900 круна. Појединости могу се у писарни црквене општине свагда увидети. Дражбоватељи су дужни 10% положити. Дражба ће се одржати 22. маја (4. јунија) ове године у 10 сах. пре подне у писарни српске православне црквене општине у Брестовцу. 272 2—3

У Брестовцу, 7. (20.) маја 1901.

Мита Петовић, перовођа. Сава Милић, председник.

Бр. 16/1901. Н. Т. З.

СТЕЧАЈ.

Надзорништво Текелијина завода расписује овим стечај на место заводског управитеља, које се у смислу 19. §. уставa за управу и надзор Текелијина завода сваки шест година избором попунити има.

Компетовати могу у смислу исте тачке потражитељи, „који стоје на оном степену изображења, научености и морала, којим ће у стању бити старати се о духовном и телесном напретку питомаца у заводу, и примером и словом подстрекавати их на свако добро, да питомци буду ваљани људи и корисни чланови отачаства.“

Управитељ завода има годишњу плату од 3600 круна, слободан стан у заводу, депутат за огрев и осветлење и све канцеларске потребе.

Избор ће се обавити на шест година. Новоизабрани управитељ има своје место 1. септембра по новом наступити.

Молбенице ваља слати до 31. маја (13. јуна) т. г. на председништво надзорништва Текелијина завода (Будимпешта IV. Zöldfa u. 25. sz.)

Из седнице надзорништва Текелијина завода држане 8. (21.) маја 1901. г.

Др. Милан Мандић перовођа. Стеван Јовановић председник. 279 1—1

ОБЈАВА.

Част нам је известити врло цењену публику, да су

БЕЧКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

које има основног капитала 4,000.000 кр. а укупно капитал за осигуравање 7,025.42 кр. 65 ф. и

БЕЧКИ ЗАВОД ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И РЕНТЕ

који располаже са основним капиталом од 2,000,000 кр а целокупном фондом за осигурање од 28,156,248 кр. 85 ф. поверили вођење главног заступства

у НОВОМ САДУ

ГЕ. ДАВИДУ КАРЛУ

и опуномогућили га, да прима осигуравање за ватру, тучу и транспорт робе као — за осигуравање човечјег живота, молећи врлопоштовану публику, да своје велико поверење, које је до сада увек имала према овоме друштву и надаље очува. Молимо, да се у свима пословима обраћа са поверењем на нашег именованог главног заступника.

Бечко друштво за осигуравање.

Бечки завод за осигуравање живота и ренте.

Карл Давид, тајник.

275 1 1

Рабштерн Мор

НОВИ САД 217 7—

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпознатијих фабрика на стовариштy

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ

„Gummibänder“

по најјефтинијој фабричкој цени: моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину да се са једном килом 5—6000 калама везати могу.

*

Уједно препоручујем из мојих винограда

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,

велепоседник виногради и американског ложњака

258 3—6 Нови Сад.

КЊИЖАРА

и трговина канцеларијског материјала

НИРНБЕРШКЕ И ГАЛАНТЕРИЈСКЕ РОБЕ

МИХ. М. ЂУРЂЕВИЋА

у Шапцу (Србија)

потребује једног помоћника са добрим сведоџбама и препорукама.

Понуде прима са назначењем година службе и старости и платом, коју тражи. Првенствено право имају они, који владају немачким језиком.

Ступити може одма. 271 3—3

ПОТРЕБУЈЕМО

ДВА ПОМОЋНИКА

добре детајлисте, за нашу галантериску и писаћег прибора трговину. Који су осим српског језика још немачким и мађарским потпуно вични, имају првенство.

БРАЋА М. ПОПОВИЋ,

277 1—2 НОВИ САД.

СА ДОБРИМ УСЛОВИМА

Кућа на најбољем месту у Голубинцима, за трговину подесна, издаје се на једну или више година под кирију. Услови су врло повољни. У кући имаде и магазе и котобања, али се може и без тих стаја узети.

Упитати се код

Филипа Шателеса

2 2 273 у Новоме Саду.

Dr. J. G. Popp's

ANATHERIN

K. K. HOF-ZAHNARZT,

— WIEN, 13/6 —

Само је онда прави, кад је на плавој етикети у злату означена моја фирма.

23—30 600

је природна вода за уста справљена из скупоцених биљака и смола, дејствује изванредно против свију болова, болетица и одржава зубе и уста у свежини, јер није са кемичком киселином справљена вода за уста као што се понајвише таке врсте воде праве у садашњости.

Цена: 1 фор., 40 нов., 1 ф.— 50 нов.

Чоколада

Париз 1900.

Grand-Одликовање.

SUHARD

698 17—

Може се свуда добити.

Какао

Хемијски завод краљ. угарског универзитета:

Kristály

Планински извор

СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА

У БУДИМПЕШТИ

јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:

У ТРГОВИНАМА Г. Г.

Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 47—

Од више стотина припознатих лекара препоручена.

Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

Рихтеров Anker-Pain-Expeller

Liniment. Capsici compos.

је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 30 година као поуздан лек против костобоље, реуме и назеба употребљава.

ОПОМЕНА Због подражавања, које мање вреде, треба при куповању навити на заштитну марку „Ленгер“ и на фирму „Richter“. — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 кр. може се у свима апотекама добити. Главно стовариште кед: Јосифа пл. Терека апотекара у Будимпешти.

F. Ad. Richter & Cie., k. u. k. Hofl.

645 24 28 Rudolstadt

Зашто толика подражавања?

Зато, што је прави Ајзенштетеров

Linoleum Fussboden Email

са регистрованом заштитном марком „Eiserner Ritter“ најбољи и најдуготрајнији лак за мазање меког патоса и кухињског намештаја.

Registrirte

Schutzmarke „Eiserner Ritter“

Ајзенштетеров Линолеум емаил за патос

суши се за један сат, имаде ванредан сјај и до сад ненадмашиму трајност.

Услед велике проће, налази се у трговинама под разним именима подражавања без икакве вредности, те *треба сваки изрично да тражи* САМО *Ајзенштетеров*

ЛИНОЛЕУМ ЕМАЈЛ

ЗА ПАТОС

са регистрованом марком: „Eiserner Ritter“.

Lack- und Farbenfabrik

Gebrüder Eisenstädter

Главно стовариште у Новом Саду код:

Стојановића и Радовановића.

145 9—16

Пази на заштитну марку!

Schutzmarke C. Brady

Маријацелске капљице

За стомак

ванредно дејствује код болести стомака, јесу добро позната кућевна и народна сретства без којих не треба бити

при немању апетита, слабости стомака, дисању х ђавог мириса, подригивању, колици, горушици, прекомерном нагомилавању слуза, жутици, одвратности и повраћању, грчевима у стомаку, тврдој столици или затвору.

Такође је опробано лековито средство код главобоље, препуњења стомака са јелом и пићем, при болести црне џигерице и хеморојиде и који пате од глиста. Код речених болести од многих година познате су Маријацелске каплице као најбоље средство, што доказују стотинама сведоџби. Цена флаши са упутством 40 новч., великој флаши 70 новч. Централно етправништво кроз апотекара

Carl Brady, Apotheke zum „König v. Ungarn“ Wien, I., Fleischmarkt 1.

Може се добити у свима апотекама.

Главно стовариште Josef v. Török, Budapest, VI, Königsgasse

438 21—24

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.